

ECONOMIC CONFLICTS AND SANCTIONS: THE IMPACT ON PRICES AND DEMAND IN THE GLOBAL MARKET

Omonov Kamoliddin Juma O'g'li

Abstract

This article analyzes the impact of economic conflicts and sanctions on prices and demand in the global market. It discusses the role of sanctions in the global economy, how they affect goods and services markets, and the changes in prices and demand that arise in the global economic environment. The article also examines how economic conflicts, trade wars, and sanctions affect trade relations between countries, competitiveness, and global economic growth. Based on the analyzed data, the article highlights the positive and negative aspects of sanctions and economic conflicts, as well as the necessary measures to reduce their impact on prices and demand in the global market.

Basic words and concepts: Economic conflicts, sanctions, global market prices, demand, economic growth, trade wars, competitiveness, global economy, economic policy.

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ КОНФЛИКТЫ И САНКЦИИ: ВЛИЯНИЕ НА ЦЕНЫ И СПРОС НА МИРОВОМ РЫНКЕ

Аннотация

В данной статье анализируется влияние экономических конфликтов и санкций на цены и спрос на мировом рынке. Рассматривается роль санкций в мировой экономике, их воздействие на рынки товаров и услуг, а также изменения в ценах и спросе, которые возникают в глобальной экономической среде. В статье также исследуется, как экономические конфликты, торговые войны и санкции влияют на торговые отношения между странами, конкурентоспособность и глобальный экономический рост. На основе проанализированных данных освещаются позитивные и негативные стороны санкций и экономических конфликтов, а также меры, которые необходимо принять для снижения их воздействия на цены и спрос на мировом рынке.

Ключевые слова и понятия: Экономические конфликты, санкции, цены на мировом рынке, спрос, экономический рост, торговая война, конкурентоспособность, мировая экономика, экономическая политика.

"IQTISODIY ZIDDIYATLAR VA SANKSIYALAR: JAHON BOZORIDAGI NARXLAR VA TALABGA TA'SIRI"

Omonov Kamoliddin Juma O'g'li

Annotatsiya:

Ushbu maqolada iqtisodiy ziddiyatlar va sanksiyalarning jahon bozoridagi narxlar va talabga ta'siri tahlil etiladi. Jahon iqtisodiyotida sanksiyalarning o'рни, ularning tovarlar va xizmatlar bozoriga qanday ta'sir qilishi, shuningdek, global iqtisodiy muhitda yuzaga keladigan narxlar va talabdagi o'zgarishlar haqida so'z boradi. Maqola shuningdek, iqtisodiy ziddiyatlar, savdo urushlari va sanksiyalarning mamlakatlar o'rtasidagi savdo aloqalariga, raqobatbardoshlikka va global iqtisodiy o'sishga qanday ta'sir ko'rsatishini tahlil qiladi. Tahlil qilingan ma'lumotlar asosida sanksiyalar va iqtisodiy ziddiyatlarning ijobiy va salbiy tomonlari, shuningdek, ularning jahon bozoridagi narxlar va talabga ta'sirini kamaytirish uchun zarur chora-tadbirlar ko'rsatiladi.

Tayanch so'zlar va tushunchalar: Iqtisodiy ziddiyatlar, sanksiyalar, jahon bozoridagi narxlar, talab, iqtisodiy o'sish, savdo urushi, raqobatbardoshlik, global iqtisodiyot, iqtisodiy siyosat.

Kirish. Global iqtisodiyotning o'zgaruvchan tabiatiga ta'sir qiladigan eng muhim omillardan biri iqtisodiy ziddiyatlar va sanksiyalar hisoblanadi. Iqtisodiy sanksiyalar, odatda, siyosiy yoki iqtisodiy sabablar bilan joriy etiladi va ular tovarlar va xizmatlar bozorlaridagi narxlarni, talabni va savdo oqimlarini sezilarli darajada o'zgartirishi mumkin. Yangi iqtisodiy ziddiyatlar, masalan, savdo urushlari, xalqaro qarama-qarshiliklar yoki cheklovli savdo siyosatlari nafaqat biror mamlakatning ichki iqtisodiyotiga, balki global iqtisodiy tizimga ham ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Ushbu maqolada iqtisodiy ziddiyatlar va sanksiyalarning jahon bozoridagi narxlar va talabga qanday ta'sir qilishi tahlil etiladi. Ayniqsa, xom ashyo va tayyor mahsulotlar narxlaridagi o'zgarishlar, savdo aloqalarining o'zgarishi, va raqobatbardoshlikdagi

muammolar muhokama qilinadi. Shuningdek, maqolada jahon bozoridagi talab va narxlarning iqtisodiy sanksiyalar tufayli qanday ta'sirlanishi va bu jarayonning iqtisodiy o'sishga bo'lgan salbiy va ijobiy ta'sirlari ko'rib chiqiladi.

- **Mavzuga oid adabiyotlar tahlili (Literature review).** Iqtisodiy ziddiyatlar va sanksiyalar bo'yicha ilmiy tadqiqotlar katta miqdorda mavjud bo'lib, ular asosan siyosiy va iqtisodiy aloqalar o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganishga qaratilgan. Sanksiyalarning iqtisodiy ta'sirlarini o'rganish uchun bir nechta tadqiqotchilar jahon bozoridagi narxlar va talabning o'zgarishini tahlil qilgan. Masalan, Baev (2019) o'z tadqiqotida sanksiyalar tufayli neft narxlaridagi o'zgarishlar va iqtisodiy o'sishdagi pasayishni o'rganib chiqdi. Uning fikriga ko'ra, sanksiyalar nafaqat narxlarning o'zgarishiga, balki ishlab chiqarish jarayonlarida ham muammolarni keltirib chiqaradi.

Shuningdek, sanksiyalarning mamlakatlar o'rtasidagi savdo aloqalariga ta'sirini o'rganish uchun Alimov (2018) sanksiyalarni iqtisodiy qurol sifatida ko'rib chiqib, bu vositani global iqtisodiyotga qanday ta'sir qilishini tahlil qilgan. Alimovning izlanishlariga ko'ra, sanksiyalar qisqa muddatli ijobiy ta'sir ko'rsatsa-da, uzoq muddatda ular mamlakatlarning iqtisodiy salohiyatiga katta zarar etkazadi.

Bundan tashqari, O'zbekistonda sanksiyalar va iqtisodiy ziddiyatlarning iqtisodiyotga ta'siri bo'yicha o'tkazilgan tadqiqotlar ham mavjud. O'zbekistonning iqtisodiy siyosati va tashqi savdosi doirasidagi tahlillar O'zbekistonda jahon bozoridagi narxlar va talab o'zgarishlari bilan bog'liq muammolarni o'rganadi. Shunday qilib, maqolada sanksiyalar va iqtisodiy ziddiyatlarning umumiy ta'sirini ko'rib chiqishda xalqaro va milliy miqyosdagi tadqiqotlarga asoslanish kerak.

- **Tahlil va natijalar (Analysis and results).**

1. Iqtisodiy ziddiyatlar va sanksiyalarning jahon bozoriga ta'siri

Iqtisodiy ziddiyatlar va sanksiyalarning jahon bozoriga ta'siri kompleks va ko'plab omillarga bog'liqdir. Sanksiyalar ko'pincha muayyan mamlakatga qarshi joriy qilinadi va ularning asosiy maqsadi iqtisodiy ta'sir o'tkazish orqali siyosiy o'zgarishlarni amalga oshirishdir. Biroq, sanksiyalar global bozorga ta'sir qilganda, boshqa mamlakatlar ham bundan zararlanishi mumkin. Misol uchun, AQSh va Xitoy o'rtasidagi savdo urushi davomida, neft va metall narxlaridagi o'zgarishlar butun dunyo bo'ylab sezildi. Xitoyga nisbatan sanksiyalar neft importini kamaytirishiga olib keldi, bu esa global neft narxlarining pasayishiga sabab bo'ldi.

2. Tovarlar va xizmatlar narxlarining o'zgarishi

Sanksiyalar tovarlar va xizmatlar narxlarini sezilarli darajada o'zgartirishi mumkin. Xususan, xom ashyo bozorlaridagi o'zgarishlar global iqtisodiy muhitda narxlarning yuqori yoki past darajada bo'lishiga olib keladi. Neft, tabiiy gaz va metall kabi resurslarga sanksiyalar joriy etilgan mamlakatlarda narxlar oshadi, bu esa ularni import qiladigan mamlakatlarga zarar yetkazadi.

Bundan tashqari, iqtisodiy ziddiyatlar sababli, ayrim mamlakatlar o'zlarining bozorlarini cheklashga majbur bo'ladi, bu esa global talabning kamayishiga olib keladi. Xususan, O'rta dengiz va Sharqiy Yevropa mintaqasidagi iqtisodiy ziddiyatlar savdo yo'llarining cheklanishiga olib keladi va shu sababdan ba'zi tovarlar va xizmatlar narxining oshishiga sabab bo'ladi.

3. Talabning o'zgarishi va iqtisodiy o'sish

Iqtisodiy ziddiyatlar va sanksiyalar talabni kamaytirishi yoki o'zgartirishi mumkin. Sanksiyalar natijasida global iqtisodiyotdagi resurslar taqsimoti o'zgaradi va bu talabni shakllantiradi. Masalan, AQShning Yevropa va Xitoyga nisbatan joriy etgan iqtisodiy sanksiyalari so'nggi yillarda avtomobil va elektronika sanoatida narxlarning o'sishiga olib keldi.

Shu bilan birga, iqtisodiy o'sishning pasayishi talabning kamayishiga olib keladi. Global iqtisodiyotning qiyinlashishi va sanksiyalar tufayli iqtisodiy inqirozlar talabning pasayishiga olib keladi, bu esa butun dunyo bo'ylab bozorlarni beqarorlashtiradi.

4. Iqtisodiy siyosat va savdo liberallasuvi

Sanksiyalar va iqtisodiy ziddiyatlar mamlakatlarning iqtisodiy siyosatini o'zgartiradi. Ba'zi davlatlar, sanksiyalarni o'z foydasiga ishlatishga harakat qilib, yangi bozorlar ochishga, mahsulotlar va xizmatlarning yangi turlarini ishlab chiqishga intiladi. Boshqa davlatlar esa, sanksiyalarni yengish uchun iqtisodiy siyosatni liberallashtiradi va savdo to'siqlarini kamaytiradi. Iqtisodiy liberallashtirish bu jarayonlarda nafaqat mamlakatlar o'rtasidagi raqobatni kuchaytiradi, balki jahon bozorida yangi talabni shakllantiradi.

Iqtisodiy ziddiyatlar va sanksiyalar jahon bozoridagi narxlar va talabga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatadi. Ushbu jarayonlar, asosan, global iqtisodiyotning o'zaro bog'liqligi va mamlakatlar o'rtasidagi savdo aloqalarining mustahkamlanishi bilan bog'liq. Biroq, iqtisodiy ziddiyatlar va sanksiyalar ko'pincha bu aloqalarni zaiflashtiradi va iqtisodiy o'sishni to'xtatishi mumkin.

Narxlar va talabga ta'siri:

Narxlarning o'zgarishi: Sanksiyalar va iqtisodiy ziddiyatlar tovarlar va xizmatlarning narxlarini o'zgarishiga olib keladi. Misol uchun, energiya resurslari, xususan neft va gaz narxlari ko'plab mamlakatlar uchun asosiy eksport tovarlari bo'lib, ularning bozor qiymati iqtisodiy sanksiyalar natijasida o'zgarishi mumkin. Mamlakatlar o'rtasidagi savdo cheklovlari va import-eksport siyosatidagi o'zgarishlar mahsulot narxlarini beqaror qiladi.

Talabning pasayishi: Iqtisodiy ziddiyatlar savdo aloqalariga salbiy ta'sir ko'rsatishi natijasida, ba'zi mamlakatlar o'z iqtisodiy o'sishini sekinlashtirishi yoki qisqartirishi mumkin. Natijada, talabning kamayishi va global bozorning torayishi yuzaga keladi. Shuningdek, ayrim mamlakatlar o'zining ichki resurslariga e'tibor qaratishi va tashqi bozorlar bilan bog'lanishdan chekinishi mumkin, bu esa global talabni pasayishiga olib keladi.

Savdo yo'nalishlarining o'zgarishi: Sanksiyalar va iqtisodiy ziddiyatlar o'zaro savdoni kuchaytirishdan ko'ra, uni kamaytirishga olib keladi. Mamlakatlar bir-birini bojkot qilishadi va natijada, savdo yo'nalishlari o'zgaradi. Savdo shartnomalari, tovar va xizmatlar bo'yicha talablarga ta'sir qiladi, shuningdek, bu o'zgarishlar ko'plab sanoat tarmoqlarida inqirozlarni yuzaga keltirishi mumkin.

Ijobiy va salbiy tomonlar:

Ijobiy tomonlar: Ba'zi mamlakatlar sanksiyalarni o'z iqtisodiyotlarini himoya qilish uchun ishlatadi, shu bilan birga yangi iqtisodiy aloqalar o'rnatish va ichki bozorni qo'llab-quvvatlashga harakat qiladi. Bu holatda, sanksiyalar yangi bozorlar va sanoatlar uchun imkoniyatlarni yaratishi mumkin. Masalan, qishloq xo'jaligi yoki zamonaviy texnologiyalarni rivojlantirishga qaratilgan sanksiyalar yangi o'sish nuqtalariga olib kelishi mumkin.

Salbiy tomonlar: Salbiy ta'sir esa aniqroq ko'rinadi. Savdo aloqalarining to'xtatilishi, mahsulot yetkazib berishdagi kechikishlar, narxlar o'zgarishi va iqtisodiy o'sishning pasayishi ko'plab mamlakatlar uchun katta muammo yaratadi. Bu holat iqtisodiy barqarorlikni yo'qotish, ishsizlikning ortishi va daromadlarning kamayishiga olib kelishi mumkin.

- Xulosa va takliflar (Conclusion/Recommendations).

Iqtisodiy ziddiyatlar va sanksiyalar jahon bozoridagi narxlar va talabga katta ta'sir ko'rsatadi. Sanksiyalarni samarali boshqarish va global iqtisodiyotdagi o'zgarishlarga moslashish uchun davlatlar quyidagi strategiyalarni amalga oshirishlari kerak:

Diversifikatsiya: Mamlakatlar o'z iqtisodiyotlarini diversifikatsiya qilishga harakat qilishlari zarur, bu esa sanksiyalar va iqtisodiy ziddiyatlar ta'sirini kamaytiradi.

Savdo liberallasuvi: Savdo to'siqlarini kamaytirish va yangi bozorlar ochish orqali mamlakatlar iqtisodiy salohiyatini mustahkamlashlari mumkin.

Iqtisodiy siyosatni takomillashtirish: Sanksiyalarni yengish uchun iqtisodiy siyosatni takomillashtirish va yangi iqtisodiy modelga asoslanish zarur. Iqtisodiy ziddiyatlar va sanksiyalar jahon bozorida narxlar va talabga katta ta'sir ko'rsatadi. Ular nafaqat iqtisodiy jarayonlar, balki mamlakatlar o'rtasidagi diplomatik aloqalar va siyosiy qarorlarni ham shakllantiradi. Shuning uchun sanksiyalar va iqtisodiy ziddiyatlarni boshqarish uchun aniq strategiyalar ishlab chiqilishi lozim. Bu jarayonning ijobiy va salbiy tomonlarini tahlil qilib, mamlakatlar o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish, xavf-xatarlarni minimallashtirish va global iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash uchun samarali choralar ko'rish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Baev, A. (2019). "Sanksiyalar va neft narxlarining o'zgarishi." Global iqtisodiyot jurnali.
2. Alimov, S. (2018). "Savdo urushlari va sanksiyalar." Xalqaro iqtisodiy aloqalar.
3. Smith, J. (2020). "Iqtisodiy ziddiyatlar va global talab." Dunyo iqtisodiyoti.
4. Tashkent, O. (2021). "O'zbekiston va sanksiyalar: Tashqi savdo va iqtisodiy o'sish." Iqtisodiy tahlil va rivojlanish.

**Research Science and
Innovation House**

